

Görög mitológia

Készítette: Ujlaki Tibor
Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és
Gimnázium

Trójai mondakör

Thébai mondakör

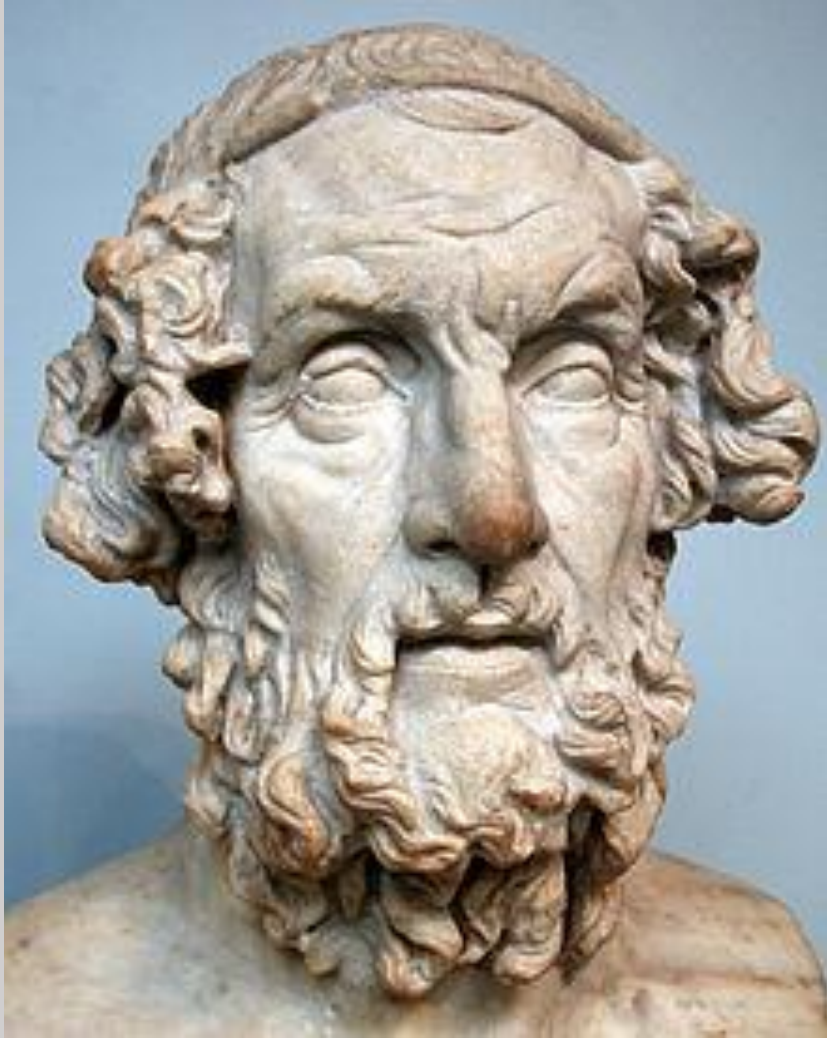
Krétai mondakör

Mükénéi mondakör

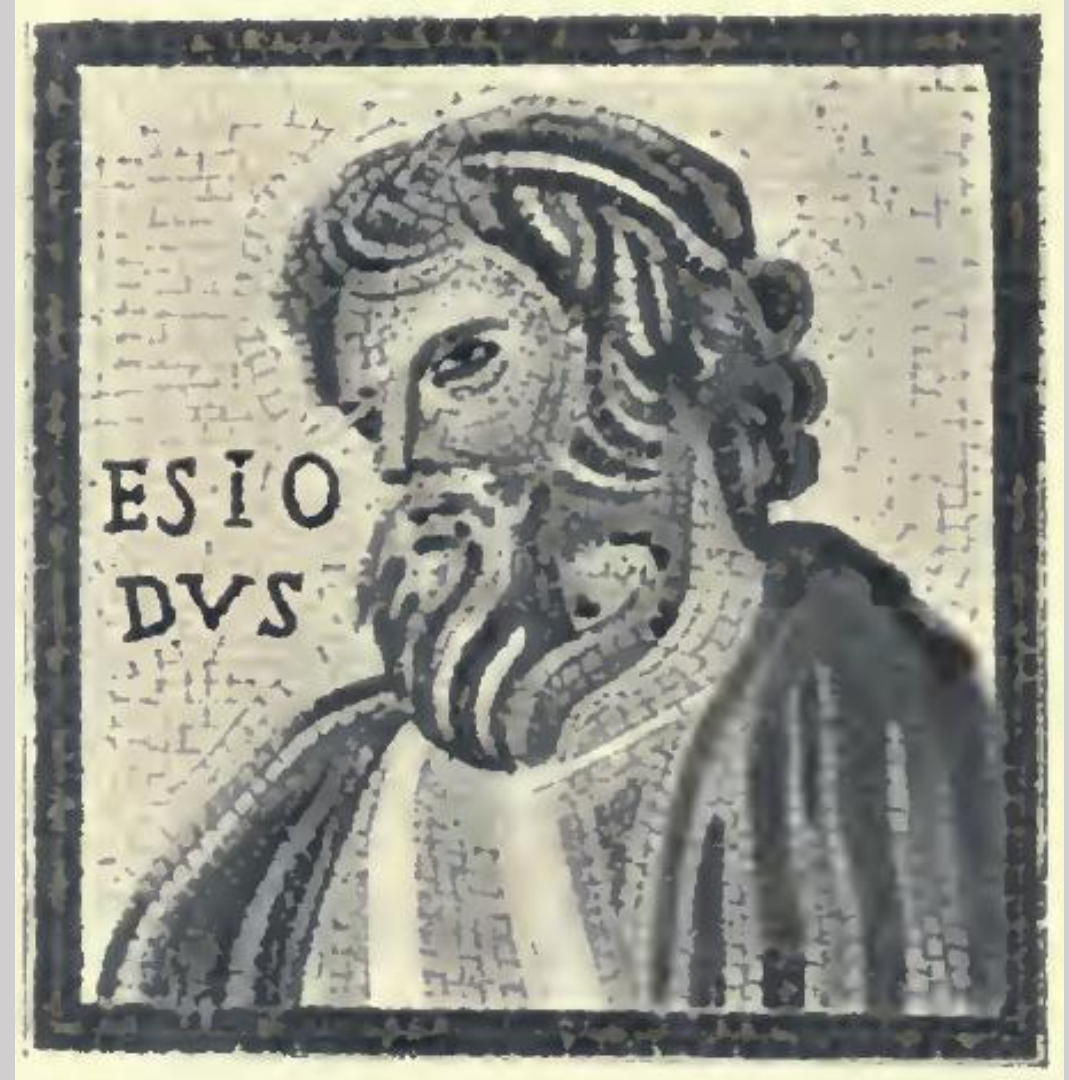
Athéni mondakör

Homérosz (i. e. 8. sz.)

Íliász

Odüsszeia

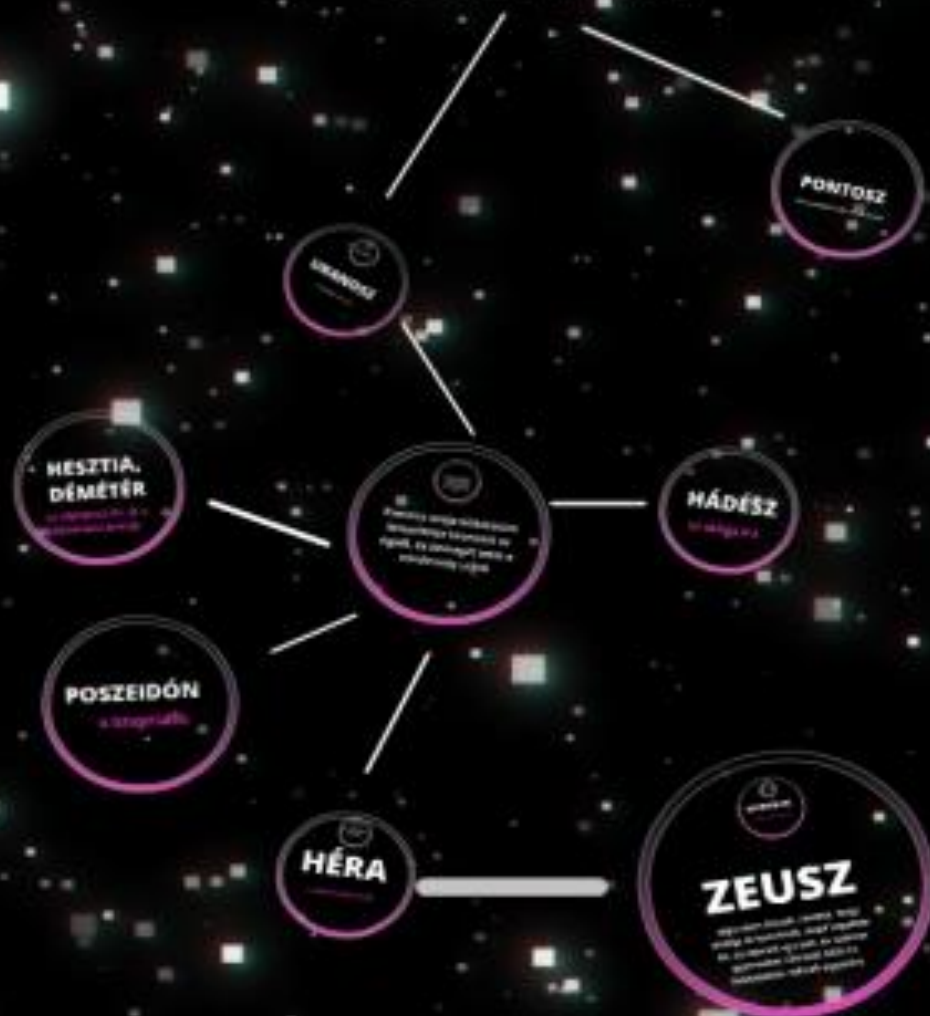
Hésziadosz (i. e. 8. sz. első fele)

Az istenek születése

Munkák és napok

KHAOSZ

GAIA

Nézz utána a történetnek (a görög istenek három nemzedéke), íj rövid vázlatot a füzetedbe róla!

Hésziodosz: Theogónia (részletek)

Az istenek első nemzedéke:

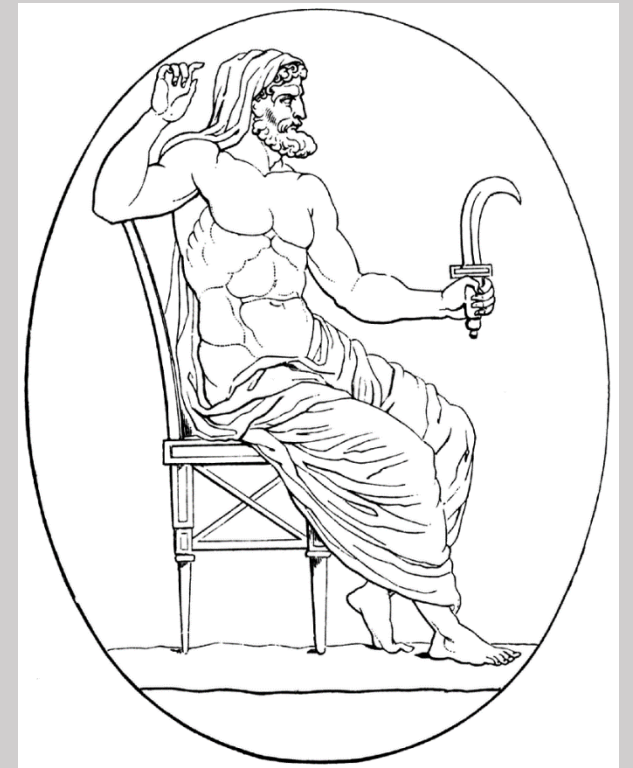
„Elsőnek jött létre **Khaosz**, majd **Gaia** követte, szélesmellű Föld, mindennek biztos alapja isteneké is, kik hófödte **olümposzi** csúcson laknak, s kik lent mélyen a **Tartarosz** éji ködében és **Erosz**, az, ki a legszebb mind a haláltalanok közt, elbágyasztja a testet, az istenek és a halandók keblében leigazza a józanságot, a bölcs észet...

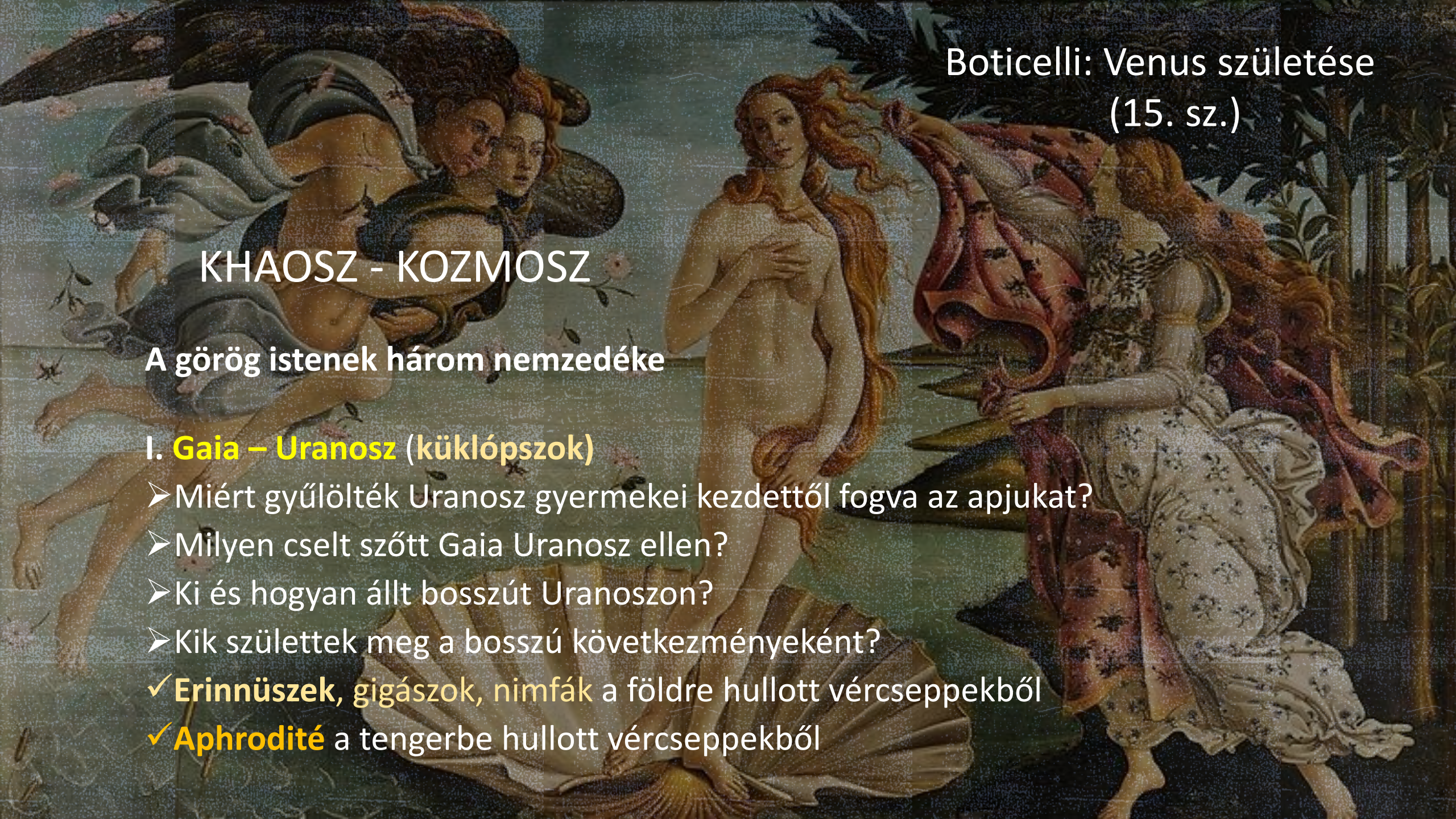

Gaia először méltó párját hozta világra, csillagos Égboltot, hogy mindent ez beborítson, és legyen **Úranosz**! áldott istenek égi lakása. Aztán szülte a nagy hegyeket, meghitt ligetekkel, hol dombos-völgyes tájékon laknak a **Nümphák**, és ő szülte a zordon tenger végtelen árját...

Theiát és Rheiát s Themisz úrnőt **Mnémoszünével**,
fénykoszorús **Phoibét** s kedvességgel teli Téthüszet.
Végül megszületett a ravasz **Kronosz**, ő valamennyi
közt legkisebb s legcudarabb, gyűlölte az apját.
Aztán **Küklópszok** gőgös népét szüli Gaia,
Brontészt és Szteropészt és még Argészt, a kegyetlent,
Zeusznak a dörgést ők kölcsönzik s művük a villám.
Másban az isteni fajra hasonlítottak egészen,
ám szeme egy nőtt csak mindnek, homlok közepében...
Földanya: Gaia, meg Úranosz: Égisten valamennyi
gyermeke mindjárt kezdetben gyűlölte az apját,
mert sorban mihelyest közülük csak megszületett egy,
elrejtette a föld mélyén mindet, hogy a fényre
föl ne kerüljenek, és még tetszett is neki álnok
tette, de bánatosan sóhajtott Gaia, az órjás
Földanya és maga is rút cselet szőtt Úranosz ellen.

Boticelli: Venus születése
(15. sz.)

KHAOSZ - KOZMOSZ

A görög istenek három nemzedéke

I. Gaia – Uranosz (küklópszok)

- Miért gyűlölték Uranosz gyermekei kezdettől fogva az apjukat?
- Milyen cselet szőtt Gaia Uranosz ellen?
- Ki és hogyan állt bosszút Uranoszon?
- Kik születtek meg a bosszú következményeként?
- ✓ **Erinnüszek, gigászok, nimfák** a földre hullott vércseppekből
- ✓ **Aphrodité** a tengerbe hullott vércseppekből

II. Rheia – Kronosz

(Hesztia, Démétér, Héra, **Hadész, Zeusz, Poszeidón**)

- Mit tett a gyermekeivel Kronosz és miért?
- Hogyan szegült ellen Rheia Kronosznak?
- Hogyan szabadulnak meg Kronosz gyerekei a fogságukból?
- Hova száműzik Kronoszt?

- Zeus az ég, Hadész az alvilág, Poszeidón a tenger ura.
- Az istenalakok között is rendet teremtettek: 12 főisten irányítja a világ sorsát:
 - ✓ 6 férfi: Zeusz, Poszeidón, Hádész, Hermész, Apollón, Árész
 - ✓ 6 nő: Héra, P. Athéné, Artemisz, Aphrodité, Démétér, Persephoné
- ❖ ikhór, ambrózia

A főistenek a görög-római mitológiában

Görög neve	Feladatköre	Attribútumok, szent növényei, állatai	Latin megfelelője
Zeusz	Főisten, a világ fölötti uralom birtokosa, a férfi teremtmőerő megtestesítője	Villám, sas, bika.	Iuppiter
Héra	Zeusz nővére és felesége. A házasság, a család, az asszonyi jogok védelmezője, a szülés patrónusa	Grámátalma, ciprus, liliom, páva, daru, kakukk.	Iuno
Poszeidón	A tenger és a földrengés „kékhajú”, szakállas istene.Zeusz és Hádész fivére.	Háromágú szigony, ló, bika, delfin.	Neptunus
Déméter	A föld termékenységét, a gabona érését, a földművelés sikerességét biztosító istennő, Perszephoné anyja.	Gabonakalász, gyümölcsök, mák, disznó, vadkan.	Ceres
Apollón	Zeusz és Létó fia, Artemisz ikertestvére. Az igazság, a jóslás (Delphoi) és a művészet istene. A fertőző betegségek gyógyítója. A múzsák vezetője.	Lant, babér, Nap.	Apolló
Artemisz	A vadászat istennője. A szerelmet nem ismeri, a tisztaság és a szűziesség jelképe.	Holdszarló, íj, nyíl, lándzsa, kutya, szarvas	Diana
Aphrodité	A termékenység, a szépség és a szerelem istennője.	Kagyló, gyöngy, veréb, galamb.	Venus
Héphaisztosz	A tűz és a kovácmesterség sánta istene, a kézművesség patrónusa, az istenek fegyverkészítője.	Kalapács, fogó.	Vulcanus
Pallasz Athéné	Szűz (parthenos) istennő, a bölcsesség, igazságosság és a jog istennője. A mesterségek és a művészetek patrónája, városvédő.	Sisak, páncél, dárda, pajzs, olajfa, bagoly, kígyó, gránátalma.	Minerva
Arész	A háború, a féktelen pusztítás kegyetlen istene, kísérői az Ijedség és a Félelem.	Lándzsa, kard, sisak, pajzs. Rómában: tölgy, farkas, harkály.	Mars
Dionüszosz	A bor és mámor istene. Kísérői a szatüroszok. A tragédia atyja.	Borostyán, repkény, szőlő. Oroszlán, párduc.	Bacchus
Hermész	Az istenek követe, hírvivő. A lelkek alvilági vezetője. Az írás és a héthúrú lant feltalálója. Az utazók patrónusa (a kereskedők és a tolvajok istene).	Szárnyas saru, hírnökbot, kakas.	Mercurius

Négy emberi korszak

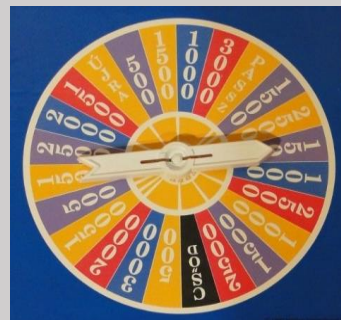
- **Aranykor** – kezdetben az emberek minden gondtól és fájdalomtól mentesen, örök ifjúságban éltek, melynek enyhe álmot vetett véget.
- **Ezüstkor** – emberei elpuhult lények voltak, akik munka és fáradság nélkül, de nem az ősi ártatlanságban éltek, míg végre *Zeusz* a föld alá száműzte őket.
- **Érckor** – emberei erőszakos, harcias óriások voltak, kik folytonos küzdelmekben pusztították ki egymást.
- **Vaskor** – az emberek nehéz munkával tengették életüket, és gonoszságukkal annyira maguk ellen ingerelték *Zeusz* haragját, hogy kiirtásukra özönvizet küldött a földre.

NEMESZISZ

MOIRÁK (Párkák) /Klothó, Lakheszisz, Atroposz/

TÜKHÉ

ERISZ

ÁTÉ

Apollón

**A DELPHOI JÓSDA
Püthia**

Teiresziasz

GNÓTHI SZEAUTON!

Nosce te ipsum!

Ismerd meg önmagad!

Apollón

Muszagétész

Mnémoszüné

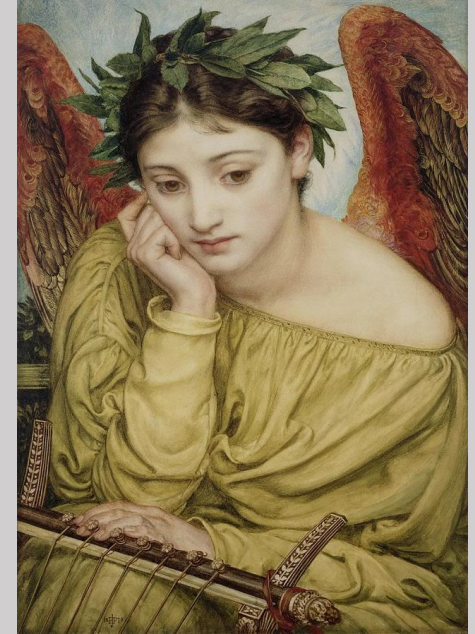
KLEIÓ
hősköltemény,
történetítés

KALLIOPÉ
epikus költészet
(eposz)

EUTERPÉ
líra

ERATÓ
szerelmi dal

TERSZIPHKORÉ
tánc

Thaleia
komédia

MELPOMENÉ
tragédia

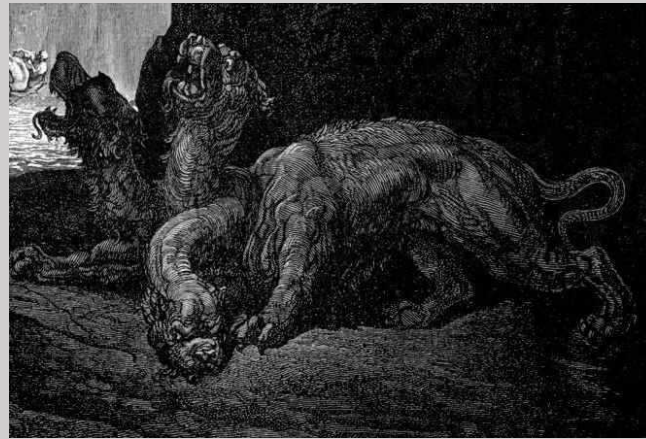
URÁNIA
csillagászat

POLIHÜMNIA
Himnikus
költészet

Hadész birodalma (Az Alvilág)

A lelkeket **Hermész** kalauzolja az Alvilág bejáratához

Itt **Kerberosz** (Cerberus) fogadja őket, háromfejű, sárkányfarkú óriási kutya, mindenkit beereszt, vissza senkit nem bocsát (kiv. Héraklész, Orpheusz, Thészeusz és Odüsszeusz, majd Aeneas.)

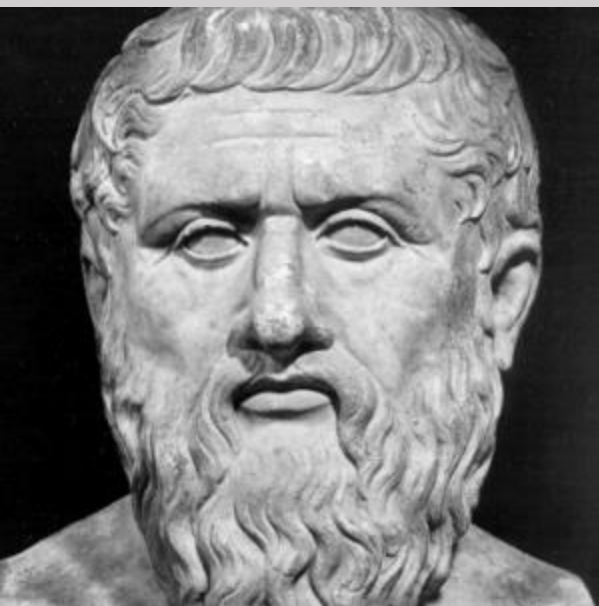

Kharón: az Alvilág révésze, szolgálatáért rézpénzt kap (obolos), minden halott a foga közé szorítva viszi.

Az Alvilág vize a ***Sztüx*** („gyűlölt”, az iszonyat vize), a legszentebb eskü rá vonatkozik. (Akhilleuszt ebben fürösztötte Thetisz.) A Styxen csak az kelhetett át, kinek testét a földön eltemették, míg a temetetlenek árnyainak száz évig kellett a partokon bolyongani.

Az Alvilág további folyói: ***Kókütoz*** (Cocytus): az örök siránkozás vize, ***Periphlegeton***: égető tűzfolyó, ***Akheron***: fájdalom tava, ***Léthé***: felejtés vize.

PLATÓN (i. e. 427 – 347): **Állam**

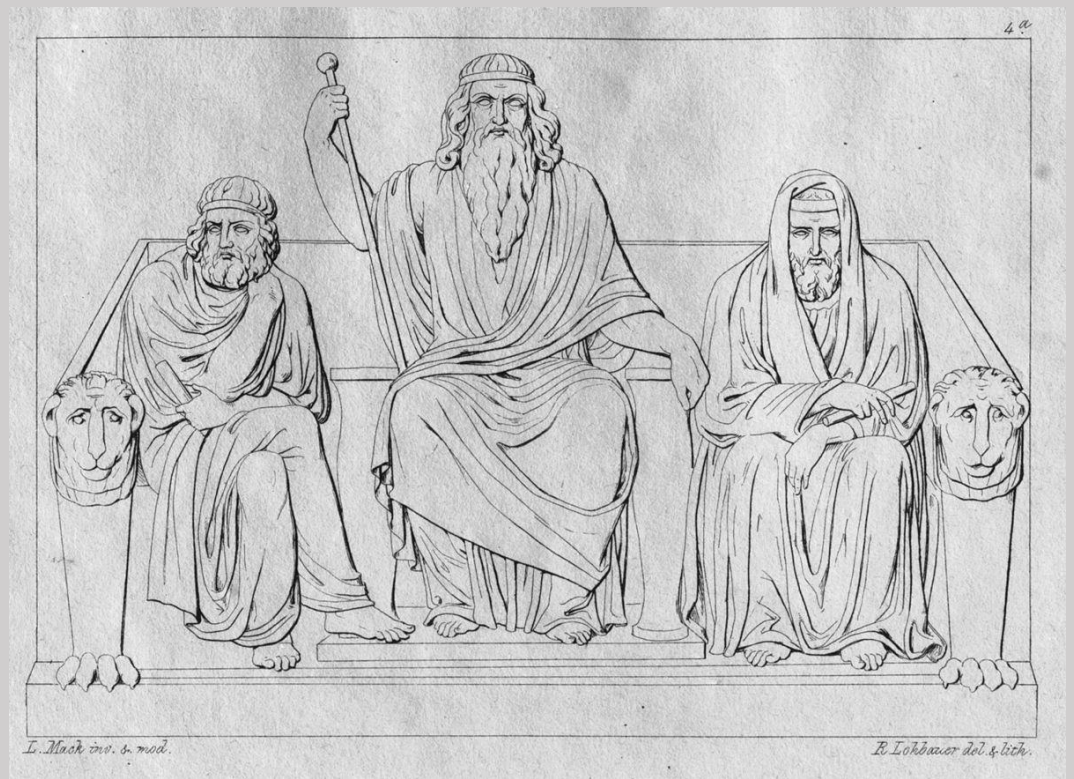

DANTE Alighieri (1265 – 1321): **Isteni színjáték**
(Divina Comedia)

Minosz – megítélte, hogy az árnyak a boldogság vagy a büntetés helyére jussanak-e.

Rhadamanthüsz – ő szabta ki a büntetést.

Élüzion (Elízium) – a **Boldogok szigete**. A jók és erényesek árnyai örök boldogságot élveztek itt.

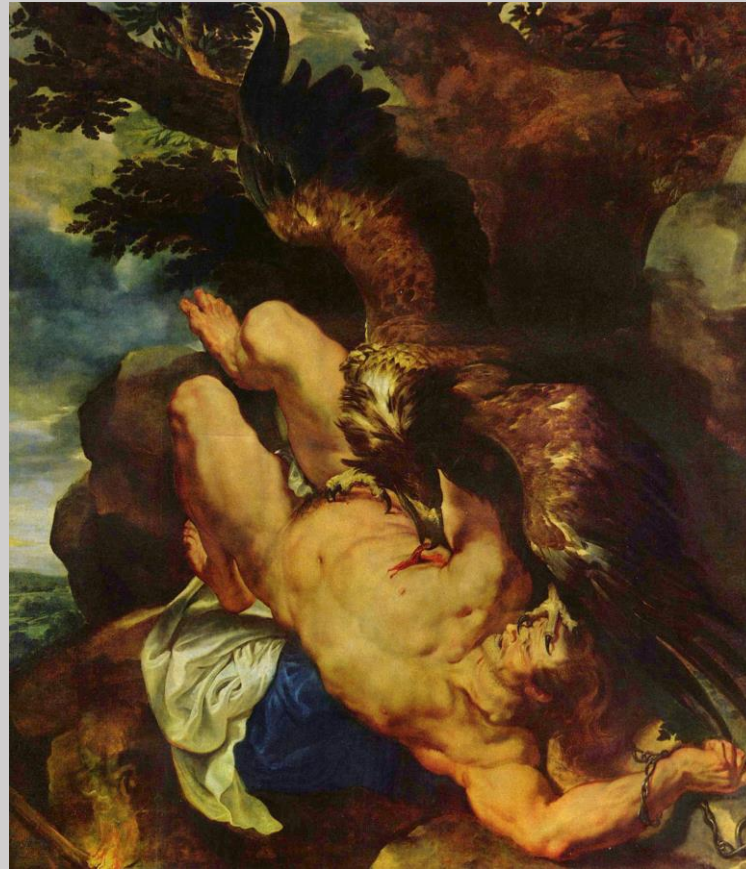

Tartarosz – az örökös kín, szenvedés helye

SZENVEDÉSMÍTOSZOK

SZISZÜPHOSZ
sziszifuszi munka

PROMÉTHEUSZ
titanizmus

TANTALOSZ
tantaloszi kínok

Hf: nézz utána!

(ATLASZ)

DANAIDÁK
Hf.: Nézz utána!

(IXIÓN)

NIOBÉ
Hf: Nézz utána!

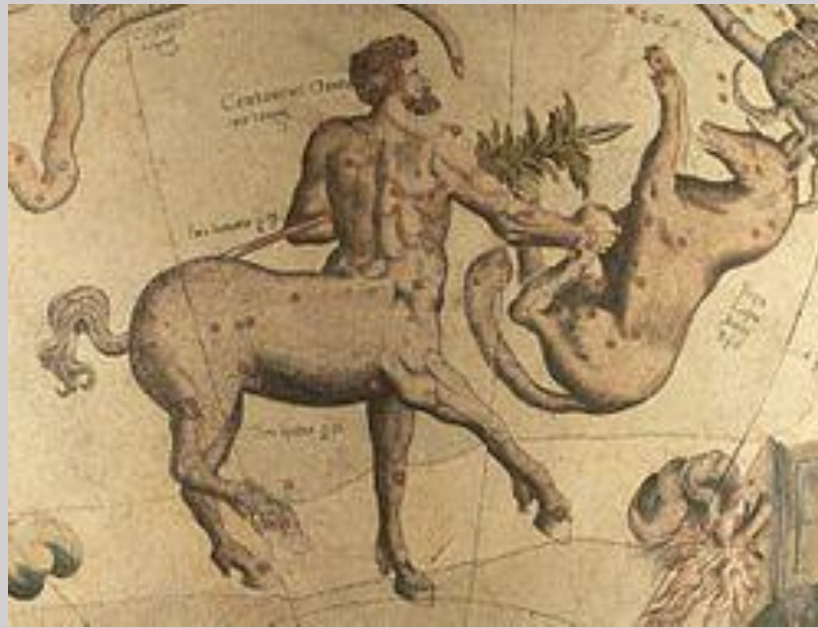
PANDÓRA
Hf.: Nézz utána!

FURCSA LÉNYEK, SZÖRNYALAKOK

KHIMÉRA

KENTAUROK

A Harpy, wings disclosed.

HÁRPIÁK

GORGÓ (MEDÚZA):

SZFINX

Hermaphroditosz

„Az istenek arra ítélték Szisüphoszt, hogy egy sziklát hengergessen szünet nélkül egy hegy tetejére, ahonnét a kő, saját súlyától, újra és újra visszagördült a mélybe. Joggal hitték az istenek, hogy nincs rettenetesebb büntetés e haszontalan és céltalan munkánál...

Értjük már, hogy Szisüphosz abszurd hős. Azzá teszi szenvedélye, szenvedése. Megveti az isteneket, gyűlöli a halált, szenvedélyesen szereti az életet, ezzel érdemelte ki elmondhatatlan büntetését; egész lényével a semmit teljesíti be. (...) Szisüphosz pokolbeli életéről nem szól a monda.

A mítoszok arra valók, hogy megmozgassák a képzeletet. Itt csak azt látjuk, hogy megfeszül a test, fölemeli a hatalmas követ és görgeti, görgeti fölfelé százszor is ugyanarra a hegyre: látjuk az eltorzult vonásokat, a kőhöz nyomódó arcot, az agyagos, pattanásig feszülő kart, a földet markoló kéz emberi bizonyosságát. A mennybolt nélküli térrel és a mélység nélküli idővel mérhető mérhetetlen erőfeszítés után ott a cél. Szisüphosz nézi a követ, amint görög lefelé, amaz alantas világ felé, ahonnan majd vissza kell hoznia a csúcsra. Elindul lefelé.

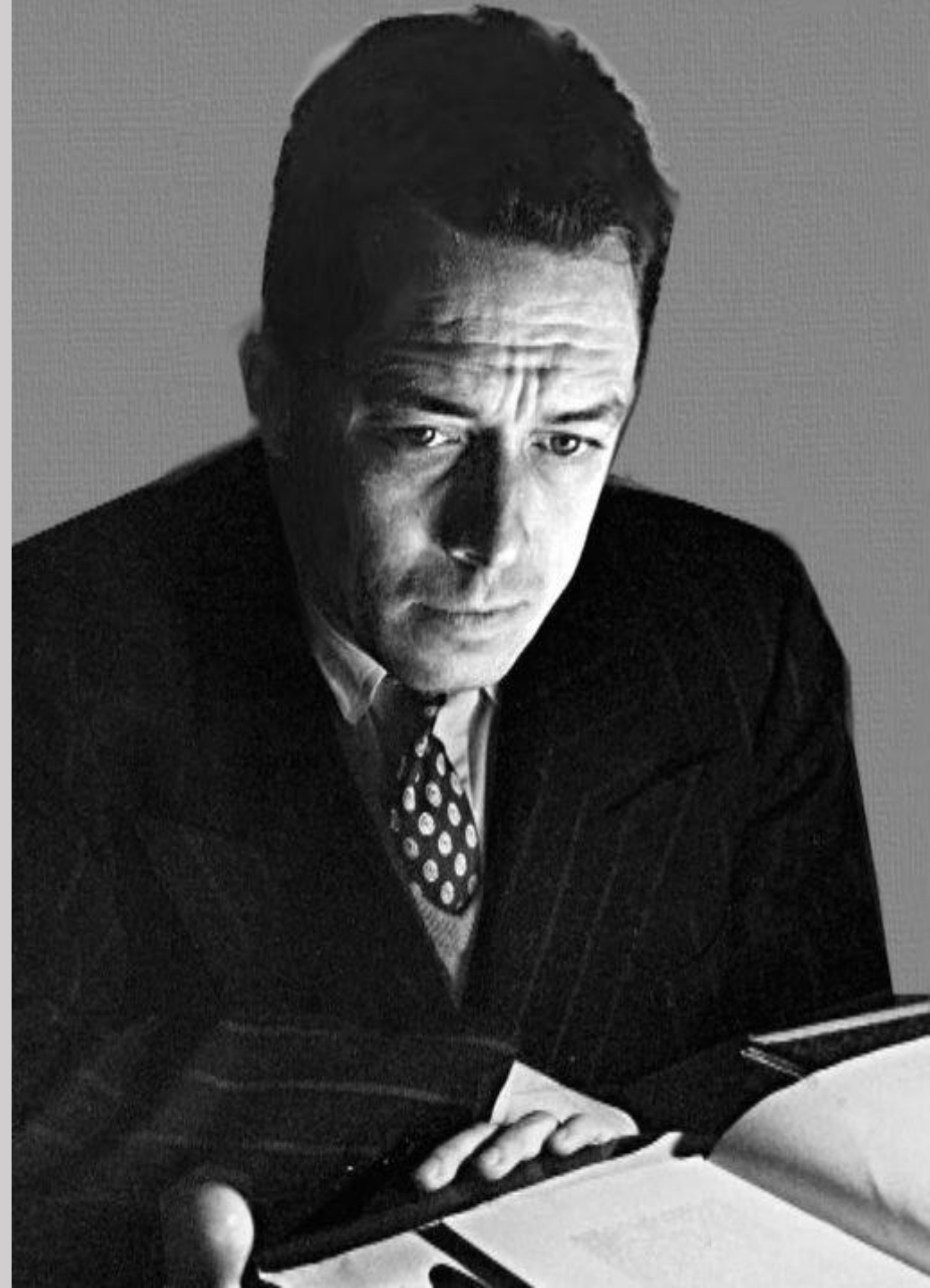

Albert **CAMUS** (1913- 1960)

Ekkor kezd érdekelni engem Sziszüphosz, a visszatérés, a szünet közben. A kővel küzdő, kőnek feszülő arc maga is kő. Látom, amint súlyos, de egyenletes léptekkel halad saját sorsa felé. Ez a balsors bizonyosságával folyton visszatérő, lélegzetvételnyi idő az öntudat órája. Mikor elindul lefelé a csúcscról, s mind közelebb jut az istenek nyomorúságos hajlékához, minden pillanatban fölötte áll a sorsának. Erősebb, mint a sziklája.

Ez a mítosz azért tragikus, mert tudatos a hőse. Hová is lenne a gyötrelem, ha minden lépésnél a siker reménye támogatná? (...) Sziszüphosz, az istenek tehetetlen és lázadó proletárja teljes mélységében látja sorsa nyomorúságát: ezen gondolkodik, miközben lefelé halad. A tisztánlátás adatott neki, számára ez a győzelem. Nincs sors, melyet le ne győzne a megvetés. (...)

Ha van is személyes sors, legfeljebb olyan, melyet végzetesnek és megvetésre méltónak ítél. Egyébiránt tudja, hogy ő rendelkezik saját életével. (...)

Ott hagyom Sziszüphoszt a hegy lábánál! Minden ember megtalálja a maga terhét. De Sziszüphosz a felsőbbrendű hűségre tanít, mely isteneket tagad és sziklákat emel. Ő is úgy ítéli, hogy minden jól van. A gazdátlaná váló világ neki se meddő, se kicsi. A kő minden egyes darabja, a sötétlő hegy minden egyes ércszilánkja külön kis világ számára. A csúcsokért vívott küzdelem maga is betöltheti az ember szívét. Boldognak kell képzelnünk Sziszüphoszt.

„Egy kapus, tisztelt szövetség, azért sem épelméjű, mert ahelyett, hogy gólokat rúgna, önfeledten futkározna, beáll egy ketrecbe bohócnak. A kapus vállalja a labdarúgás leghálátlanabb szerepét! A kapus mitológiai előképei Ikarosz, Kharon és leginkább Sziszifusz. (Kirúgom a labdát, de mindig visszagurul.)

Gólt kapni felér a halállal.”

DARVASI LÁSZLÓ
A TITOKZATOS
VILÁGVÁLOGATOTT

K
Ö
S
Z
Ö
N
Ö
M
A
F
I
G
Y
E
L
M
E
T
!

É
S
A
M
E
G
É
R
T
É
S
T